

Hvordan skriver man en bog om velfærdsstaten?

Jens Lehrmann Rasmussen, ekstern lektor,
Institut for Statskundskab, Københavns Universitet,
jenslehr@gmail.com

Review af

Bent Greve (2012)

Velfærdssamfundet – en grundbog

2. udg., København: Hans Reitzels Forlag.

Carsten Jensen (2011)

Velfærdsstaten – en introduktion

København: Hans Reitzels Forlag.

Jan Plovsing (2013)

Velfærdsstaten og dens udfordringer

Serien Erhverv & Samfund

København: Handelshøjskolens Forlag.

Vores velfærdsstat synes på én og samme tid at være urørlig og at være truet på livet. Ingen politikere eller andre beslutningstagere, som ønsker sig en fremtid, tør kritisere ideen om en velfærdsstat. Omvendt fremmanes ofte truslerne mod velfærdsstaten som én af vor tids største udfordringer.

Der er derfor god grund til at beskæftige sig med velfærdsstaten. Det er der også rigtig mange, der gør. En uges avislæsning vil være nok til at overbevise de fleste herom, men der er selvfølgelig også skrevet bøger om velfærdsstaten. Her skal diskuteres tre af de nyeste tilbud på markedet, skrevet af Bent Greve, Carsten Jensen og Jan Plovsing.

Bøgerne er valgt, fordi de er aktuelle og repræsenterer forskellige tilgange til problematikken. Det følgende er imidlertid ikke en egentlig anmeldelse, men skal snarere ses som et forsøg på at besvare overskriftens spørgsmål i en aktuel kontekst. Dog vil jeg også knytte et par bemærkninger til de enkelte bøger.

Udvalget af bøger er på ingen måde udtømmende. Hvis det skulle være tilfældet, måtte man som minimum have Gunnar Viby Mogensens *Det Danske Velfærdssamfundets Historie* fra 2010 med. Det samme kan siges om Velfærdskommissionens rapport (*Fremtidens velfærd – vores valg*, december 2005) samt de debatindlæg, som har knyttet sig til denne (ikke mindst »Den alternative velfærdskommissions« udgivelser). Disse bidrag bruges i det følgende som referencepunkter, men tages ikke som sådan under behandling.

Hvad kan man forvente af en bog om velfærdsstaten?

Dette er naturligvis helt subjektivt, og jeg kan ikke gøre andet end at besvare spørgsmålet, som jeg finder det rigtigt. Endvidere afhænger svaret selvfølgelig af målgruppen, om end der er nogle grundlæggende forhold, som efter min mening bør tages op i en bog om velfærdsstaten. Disse er:

- En grundlæggende definition og beskrivelse af velfærdsstatens indhold
- En nærmere redegørelse for de vigtigste elementer i velfærdsstaten, f.eks. social sikring, sundhedsvæsen og uddannelse
- En diskussion af de basale årsager til, at velfærdsstaten opstår og opretholdes
- En redegørelse for velfærdsstatens udfordringer og muligheder i fremtiden

Der kan naturligvis være mange andre prioriteringer, som den enkelte forfatter kan anlægge. Dette ses også tydeligt i de foreliggende bøger. I det følgende vil jeg imidlertid primært undersøge bøgernes dækning af ovennævnte emner.

Definitioner

Alle forfatterne beskæftiger sig i forskelligt omfang med at definere de grundlæggende begreber. De gør det på forskellig måde, hvilket understreger, at begreberne nok debatteres livligt, men ikke er defineret konsensuelt.

En banal distinktion – og dog – må straks gøres: Forskellen mellem velfærd, velfærdsstat og velfærdssamfund. Greve bruger flere sider på begrebet *velfærd*. Han giver ikke en egentlig definition, men diskuterer forskellige tilgange, bl.a. fra økonomisk teori, hvor velfærd med Greves ord er omtrent det samme som nytte for den enkelte borger, som primært i denne tilgang betragtes som forbruger. Greve gør opmærksom på, at nytte/velfærd er individuelle, at f.eks. betydningen af fritid kan være vidt forskellig fra person til person. De klassiske problemer med at opgøre nationalproduktet får også en omgang.

I denne forbindelse kunne en diskussion af værdiansættelsen af offentlige goder og offentlig service være særdeles interessant. Ingen af forfatterne finder anledning til at referere til Amartya Sens arbejder, selvom han er bredt anerkendt som en vigtig bidrager til litteraturen om velfærd (se f.eks. Sen, 1999).

Velfærdssamfund defineres af Plovsing som »relativt velstående, demokratiske lande med markedsøkonomi, som anvender en væsentlig del af samfundets ressourcer på social sikring, sundhed og uddannelse til borgerne« (pp. 8-9). Plovsing definerer herefter *velfærdsstater* som de velfærdssamfund, »hvor staten ... spiller en afgørende rolle for borgerenes sociale sikring, sundhed og uddannelse«.

Denne definition passer ganske godt til den virkelighed, vi kender, men hvad hvis f.eks. Sverige helt afskaffer offentligt engagement i sundhedsvæsenet, men til gengæld etablerer offentlig kontrol med boligmarkedet? Er det så ikke længere en velfærdsstat? Det forhold, at Plovings definition passer udmærket til virkeligheden, siger noget vigtigt om velfærdsstatens og -samfundets afgrænsning. Det indikerer også, at velfærdsstaterne har nogle fælles træk, som næppe er tilfældige.

Velfærdsstat defineres af Greve således (p. 24):

»Ved en velfærdsstat forstås et institutionaliseret system, hvor agenterne staten, markedet og civilsamfundet indgår i skiftende relationer med det formål at optimere samfundets velfærdsfunktion, og hvor graden af offentlig involvering er tilstrækkelig stor til at kunne modvirke konsekvenserne af markedsfejl, herunder sikre en garanteret minimumslevestandard ...«

Det er selvfølgelig noget rod at blande staten og andre aktører ind i definitionen af velfærdsstaten (definitionen ville have passet bedre til velfærdssamfundet), men bortset fra det bringer Greve to vigtige elementer i spil: *Civilsamfundet* spiller en vigtig rolle i de fleste velfærdssamfund bl.a. som »bagstopper« for de offentlige bistandssystemer og som sparingspartner. Ofte er civilsamfundets organisationer også igangsætter på områder, hvor staten (endnu) ikke er aktiv. Desværre gør ingen af forfatterne noget videre ud af dette.

Markedsfejl er også særdeles vigtige i forbindelse med velfærdssamfundet/staten. Disse

ses ofte som selve velfærdsstatens raison d'être: Markedsfejl medfører, at velfærdsstatens ydelser som sundhed, uddannelse mm. ikke kan tilvejebringes af markedsaktører i tilstrækkelig grad. Dette skyldes forekomsten af asymmetrisk information og »adverse selection«, se herom i standardlitteraturen om offentlig økonomi, (f.eks. Rosen og Gayer, 2010).

Jensen har den mest teoretiske tilgang af de tre forfattere og foreslår denne definition (p. 17):

»En velfærdsstat er en stat, hvor organiseret magt er anvendt til at modificere markedskræfterne på to måder. For det første ved at garantere individer og familier en minimusindkomst uafhængigt af markedsværdien af deres arbejdskraft og ejendom. For det andet ved at reducere usikkerheden i forbindelse med en række sociale begivenheder ...«

Her ses igen et fokus på markedernes utilstrækkelighed. Ingen af de nævnte definitioner – eller bøger i det hele taget – gør imidlertid noget ud af at forklare, hvorfor vores velfærdsstater ser det som sin opgave at påtage sig netop disse opgaver og ikke nogle helt andre. Det vil jeg forsøge på i det følgende afsnit.

Afgrænsning af velfærdsstaten

Forfatterne er altså nogenlunde enige om, at velfærdsstaten er karakteriseret ved at påtage sig visse opgaver i større eller mindre grad. Blandt disse indgår

- Sikring af en minimal levestandard
- Uddannelse til alle (gratis eller til beskedne priser)
- Gratis sundhedsvæsen (evt. med en beskedne brugerbetaling)
- Beskyttelse mod visse (men ikke alle) »sociale begivenheder«, herunder
 - Sygdom
 - Alderdom
 - Arbejdsløshed

Der er almindelig enighed om, at en velfærdsstat bør omfatte ovennævnte forhold. Dette gælder de nævnte forfattere og i øvrigt også de allerfleste valgte politikere. I ét eller andet omfang gælder dette også for alle de lande, som betegnes som velfærdssamfund/stater. Graden af konsensus er så stærk, at der næsten aldrig stilles spørgsmål ved velfærdsstatens afgrænsning. Netop derfor havde det været forfriskende, hvis de tre forfattere havde taget dette spørgsmål op. Det gør de desværre ikke. Et par oplagte eksempler:

Bolig: Hvis velfærdsstaten skulle garantere en minimumsstandard, burde det vel også omfatte en minimal bolig? Men hver sensommer opleves en markant mangel på boliger blandt studerende, uden at det opfattes som velfærdsstatens problem. (At der bygges kollegier mm. med offentlige tilskud er så noget andet; men en egentlig forpligtelse fra velfærdsstatens side findes ikke).

Mad: Det samme kan siges om fødevarer. Borgerne har ret til kontanthjælp mm. for at kunne opretholde en minimal levestandard, men en egentlig garanti for forsyning med fødevarer gives næppe.

Beskæftigelse: Arbejdsløshed betragtes som én af de nævnte sociale begivenheder, hvor velfærdsstaten udbetaler understøttelse. Dette betragtes naturligt som en del af velfærdsstatens opgaver. Men garanti for beskæftigelse findes som bekendt ikke.

Det er blot tre eksempler på problemer, som udmærket kunne tænkes at være omfattet af velfærdsstatens opgaver. Alligevel er der almindelig enighed om, at dette ikke bør være tilfældet. Hvorfor? Dette spørgsmål kunne man godt forvente, at forfattere til bøger om velfærdsstaten/samfundet tog op. Det er desværre ikke tilfældet her.

I øvrigt er svaret enkelt: Bolig, mad og beskæftigelse menes at være behov, som i ri-

meligt omfang kan dækkes gennem markedsaktørernes aktiviteter. Boliger, mad og jobs bliver simpelt hen udbudt på markedet, uden at det offentlige behøver at blande sig i det på anden måde end ved at sikre borgerne en minimal indkomst. Om dette så er rigtigt, kan i de enkelte tilfælde diskuteres.

Velfærdsstatens fremkomst – historie og teori

Velfærdsstatens tidligste spirer siges som regel at fremkomme i slutningen af 1800-tallet. Bismarcks berømte reformer i Tyskland dannede forbillede også i Danmark, hvor man ofte sætter velfærdsstatens startmærke ved indførelsen af aldersrenten i 1891. Derefter er det som bekendt gået slag i slag, således at de offentlige nettoudgifter til velfærdsstaten i 2007 udgjorde 24 pct. af BFI (Plovsing s. 18; 2007, er valgt for at undgå de konjunkturbestemte ændringer i kølvandet på finanskrisen). Nedenfor nævnes nogle hovedpunkter som gengivet i Plovsing kap. 5 (pp. 89-109):

- 1891 Aldersrenten
- 1892 Sygekassen (erstattes i 1970 af den offentlige sygesikring)
- 1907 A-kasser og arbejdsløshedsunderstøttelse
- 1921 Invalidere, i dag kendt som førtidspension
- 1933 (Steinckes) Socialreform, som indfører retsprincipper
- 1957 Folkepension
- 1976 Bistandsloven

Med bistandsloven kan det med en vis ret hævdes, at velfærdsstaten er fuldført. Efter denne periode er reformerne som hovedregel karakteriseret ved at være udgiftsneutrale eller sigte mod reduktion af det offentlige udgiftsniveau.

Så vidt historien. Men hvorfor skete det? Og hvorfor er det, i ét eller andet omfang, gået tilsvarende i mange andre lande? Dette diskuteres udførligt i Jensen, til gengæld kun spo-

radisk i de andre bøger. Jensen diskuterer to stridende forklaringer: Magtressource teorien og Varieties of capitalism-tilgangen.

Magtressource teorien lægger vægt på fremkomsten af arbejderklassen i forbindelse med industrialiseringen. Arbejderklassens vækst indebærer, at den politiske magt i stigende grad tilfalder denne, særlig når en stærk arbejderbevægelse er til stede. Kernen i denne teoridannelse er altså, at velfærdsstaten bliver skabt for at imødekomme arbejderklassens behov. Styrken af arbejderklassens organisering er herefter afgørende for velfærdsstatens konkrete udformning, se nedenfor.

Jensen gør også rede for en konkurrerende tilgang, nemlig *varieties of capitalism*. Ifølge denne skyldes velfærdsstatens fremkomst en alliance mellem arbejdere og kapitalejere. Sidstnævnte har nemlig en egeninteresse i, at arbejderne kan klare sig under omstillinger, som erhvervslivet må gennemgå i en dynamisk kapitalistisk økonomi. Hvis velfærdsstaten ikke fandtes, ville kapitalejerne miste en stor del af de værdier, de har investeret i uddannelse og oplæring af arbejderklassen, hver gang økonomien kom i krise, eller større strukturændringer fandt sted. Kapitalejerne har altså selv en interesse i velfærdsstaten, hvilket ifølge denne tilgang er årsagen til, at indførelsen af velfærdsstaten er gået forholdsvis smertefrit.

I Jensen findes en interessant diskussion om de alternative teories forklaringsstyrke. Imidlertid er der ikke i Jensens fremstilling nogen forklaring på, at velfærdsstaten under sin udvikling er kommet til at omfatte de ovennævnte elementer og ikke nogle helt andre. Og dog er forklaringen enkel, nemlig markedsfejl, se ovenfor.

De nævnte goder (minimumsindkomst, syge- og arbejdsløshedsforsikring og uddannelse) er desuden karakteriseret ved en høj indkomstelasticitet. Når indkomsterne stiger,

vil befolkningen efterspørge mere af de pågældende goder. Den procentvise stigning i efterspørgslen vil typisk være højere end den procentvise indkomststigning (eller, på økonomfagsprog, indkomstelasticiteten er større end 1). Dette er den såkaldte *Wagners lov*, som omtales hos Jensen p. 85. Denne forklarer ikke bare velfærdsstatens fremkomst, men også hvori væksten af den offentlige aktivitet består. Dog forklarer den ikke alt, idet f.eks. at USA's gennemsnitsindkomst er højere end de fleste europæiske landes, men velfærdsstatens omfang er mindre.

Også et andet forhold kan Wagners lov forklare. Forfatterne er enige om, at etableringen af et vist økonomisk niveau er nødvendigt for at etablere en velfærdsstat, så de findes faktisk kun i forholdsvis rige lande. Dette forklares ikke nærmere bortset fra vage hentydninger til, at fattigere lande »ikke har råd« til en velfærdsstat. Dette argument holder imidlertid ikke, da fattige lande ganske rigtigt har færre ressourcer, men til gengæld vil både overførselsindkomster og serviceydelser være tilsvarende billigere end i de rige lande. Wagners lov kan derimod forklare forholdet, idet befolkningen i fattigere lande med lave indkomster simpelt hen ikke prioriterer velfærdsstatens ydelser. Andre behov som den umiddelbare forsyning med mad, bolig mm. prioriteres højere.

Velfærdsstatens typologi

De forskellige typer af velfærdsstater er genstand for en omfattende diskussion i litteraturen. For en ordens skyld gengives typologien her:

Den universelle eller nordiske velfærdsstat, hvis ydelser og service er universelle rettigheder for borgerne, og som fortrinsvis er finansieret gennem skatter.

Den kontinentale velfærdsstat, hvor rettigheder til de forskellige ydelser er afhængig af borgernes deltagelse på arbejdsmarkedet.

Finansieringen foregår primært gennem den enkelte borgers og arbejdsgivernes forsikringsindbetalinger. Denne type velfærdsstat er almindelig i det kontinentale Europa.

Den liberale velfærdsstat, som fortrinsvis hviler på frivillige forsikringsordninger og statens garanti for en minimumsindkomst. Finansieringen foregår ved forsikringsindbetalinger og gennem skatter. Denne type tilskrives almindeligvis de angelsaksiske lande og muligvis Japan.

Som det understreges i bøgerne, er denne inddeling meget grov og har mange afvigelser. F.eks. er det danske a-kassesystem netop ikke universelt. Det er derimod USA's food stamp ordning.

Forklaringer på typologien

Kan de ovennævnte teorier forklare, hvorfor de respektive lande har valgt de pågældende modeller? Svaret er, ikke overraskende, delvis ja. Wagners lov er, som vi har set, i vanskeligheder. Ganske vist hører de nordiske lande til de rigeste, hvilket kunne forklare det relativt høje niveau af velfærdsudgifter. Men USA, Schweiz og Japan har også høje indkomster og relativt små velfærdsudgifter. Der må altså være andet på spil.

Magtressource-teorien har en bedre forklaring: Velfærdsstaten bliver størst i de lande hvor arbejderbevægelsen er stærkest og vice versa. Occams rasekniv har godt fat her, der er ingen grund til at gøre mysterierne større, end de er. Dog kunne man ønske sig en fremstilling, der gik et spadestik dybere. Nemlig en forklaring på, hvorfor arbejderbevægelsen så er stærkere i f.eks. Danmark end i Storbritannien.

Varieties of capitalism forklarer forskellene mellem velfærdsstaterne på følgende måde (Jensen pp. 65-75). Virksomhederne i de enkelte lande specialiserer sig i overensstemmelse med deres komparative fordele. For

en række lande indebærer det et behov for, at arbejderne uddanner sig i overensstemmelse med disse komparative fordele. Det betyder imidlertid større usikkerhed for arbejderne, idet der altid er en risiko for, at det job, man har uddannet sig til, bliver forældet på grund af erhvervsudviklingen. Arbejderne vil derfor være tilbageholdende med at investere i uddannelse, med mindre der er et velfærdssystem, som giver indkomstsikkerhed i tilfælde af arbejdsløshed samt mulighed for omskoling. Derfor skulle lande, som er højt specialiserede, have et større behov for velfærdsstatens ydelser og vice versa.

Ifølge denne tankegang skulle velfærdsstaten være størst i de lande, hvor specialiseringen er mest vidtgående og omvendt. Logikken er god nok, men dette må jo være et empirisk spørgsmål.

Der er da også produceret en del empiri om spørgsmålet, refereret i Jensen pp. 72-4. For flere bidrag gælder det, at begrebet »koordination« benyttes som forklarende variabel. Jensen gengiver ikke den eksakte definition på dette begreb, hvilket for en ikke-specialist er en påfaldende mangel. Endvidere påvises ikke nogen klar sammenhæng mellem arbejdsløshedsunderstøttelse og koordination – hvilket ikke virker overbevisende for teoriens gyldighed. Der påvises derimod en klar sammenhæng mellem koordination og jobbeskyttelse. Men dette sidstnævnte er netop ikke en del af velfærdsstaten, som vi har defineret den ovenfor. Vores hjemlige højt besungne flexicurity-model harmonerer heller ikke med høj jobbeskyttelse.

Men det bliver værre. For hvis vi et øjeblik accepterer, at der er en sammenhæng mellem »koordination« og velfærdsstatens beskaffenhed, må det jo være sådan, at f.eks. USA ikke har noget stort koordinationsbehov, hvorimod f.eks. Tyskland har. Dette skulle på sin side være forårsaget af, at tyske virksomheder har specialiseret sig i produktion af va-

rer, som kræver uddannet arbejdskraft; modsat USA, hvor virksomhederne angiveligt har specialiseret sig i varer, som ikke kræver høj uddannelse. Troværdigt?

Velfærdsstatens udfordringer

Det er næppe overraskende, at velfærdsstatens udfordringer primært er *globaliseringen* og *befolkningsudviklingen*. Det betyder ikke, at der ikke er andre problemer knyttet til velfærdsstaten, f.eks. det store antal offentligt forsørgede, integration af indvandrere mm. Men i modsætning til de to nævnte er dette gamle problemer, som har bestået i mange år.

Plovsing har den mest minutiøse gennemgang af velfærdsstatens udfordringer. I kapitel 3 nævner han hele syv forskellige udfordringer: finansieringen, globaliseringen, befolkningsudviklingen, antallet af offentligt forsørgede, arbejdsløshed og incitamenter til at arbejde, indvandring og integration samt befolkningens forventninger. Med så mange emner er det klart, at der opstår en høj grad af overlapning. Jeg vil derfor i det følgende koncentrere mig om de to ovennævnte samt en interessant diskussion om befolkningens forventninger og såkaldte asymmetriske drivkræfter.

Globaliseringen skaber ifølge Plovsing udfordringer på tre måder. For det første gennem *skattekonkurrence*. Især selskabsskat og forbrugsskatter er lavere i store dele af det nære udland og skaber dermed vanskeligheder for mulighederne for at finansiere velfærdsstaten gennem skatteindtægter. Dette er jo ikke nyt, men kan siges at blive værre, efterhånden som restriktionerne for grænsehandlen er blevet afskaffet, og kapitalens mobilitet er øget, således at selv mindre virksomheder kan have fordel af at etablere sig som multinational, dvs. foretage investeringer i andre lande.

For det andet udfordres velfærdsstaten gennem globaliseringen på grund af *lønkonkur-*

rence. Det er jo heller ikke nyt, at det danske lønniveau er højt i international sammenhæng. Det nye er imidlertid, at transaktionsomkostningerne (udgifter til transport, kommunikation, told osv.) i forbindelse med udflytning af især industriproduktion på grund af globaliseringen er faldet til et niveau, hvor selv små virksomheder kan udnytte denne mulighed.

Det har inden for de sidste årtier bl.a. betydet, at tekstil- og beklædningsindustrien i Danmark stort set er forsvundet, og at industribeskæftigelsen har været faldende også i årene før krisen. Til trods for dette har den samlede beskæftigelse i såvel den private som den offentlige sektor været stigende indtil 2008. Man kan altså spørge sig, hvor stor betydning lønkonkurrencen egentlig har.

Endelig skaber globaliseringen problemer på grund af det udbredte *universalitetsprincip* i vores velfærdsstat. Indvandrere fra f.eks. andre EU-lande er umiddelbart berettiget til velfærdsydelse, hvilket alt andet lige vil forøge disse udgifter, uden at der nødvendigvis kommer flere skattekrone til. Senest har sager om børnefamilieydelse og SU vakt opmærksomhed.

Befolkningsudviklingen er den anden store udfordring, som velfærdsstaten står overfor. I modsætning til de fleste af ovennævnte udfordringer, som har været kendt i mange år, er udfordringen fra befolkningsudviklingen først begyndt for alvor at gøre sig gældende omkring 2010 (selvom udviklingen har været forudset længe).

Som det er velkendt, er problemet, at befolkningsandelen i de erhvervsaktive aldre falder på grund af stigende levealder og faldende fødselstal. Indvandringen stiger, men heri ligger en anden udfordring, nemlig integrationen af indvandrere og efterkommere.

Udfordringer og overlevelsesmuligheder

Så velfærdsstaten er udfordret. Men er det værre, end det har været før? I sig selv er det næppe tilfældet. Løsninger på de problemer, vi står overfor, er da også fremkommet: Højere tilbagetrækningsalder, forbedret integration, satsning på forskning og innovationsevne, ansvarlig politik på arbejdsmarkedet osv. bør kunne føre velfærdsstaten frelst igennem de oprørte vande.

Værre er det, hvis det politiske system af den ene eller den anden grund er ude af stand til at gennemføre de politikker, som kan løse problemerne. Her nævner Plovsing nogle forhold, som kan skabe alvorlige problemer i forhold til dette. Plovsing taler om *asymmetriske drivkræfter*. Disse forklarer, hvorfor velfærdsstaten har vanskeligheder ved at tilpasse sig. Der nævnes bl.a. »den fiskale illusion«, som kommer af, at befolkningen i almindelighed er uvidende om velfærdsstatens omkostninger.

Endvidere diskuterer Plovsing »asymmetriske omprioriteringer«, som indebærer, at et større behov for f.eks. skoler typisk medfører øgede bevillinger, men det omvendte er ikke tilfældet; det ses sjældent, at f.eks. faldende børnetal medfører mindre bevillinger til skoler.

Heller ikke disse mekanismer er jo nye. Men der kan argumenteres for (selvom Plovsing undlader det), at effekten af disse drivkræfter akkumuleres over årene, så systemet bliver stedse vanskeligere at reformere. Dermed bliver velfærdsstatens tilpasningsevne efterhånden mindre.

Også Jensen er inde på denne tankegang. Med reference til Pierson (1994) argumenteres for tilstedeværelsen af et »krydspres« mellem det fiskale råderum og vælgerbefolkningens ønsker. Det fiskale råderum bliver mindre af bl.a. ovennævnte grunde, mens befolkningens ønsker er upåvirkede. Der tales

om, at politikernes mål er skiftet fra »credit claiming« til »blame avoidance«. Hvor politikerne oprindeligt vandt valg på at love forbedringer af velfærden, taber de nu valg på at gennemføre reformer med (beskedne) forringelser.

Hvor starter og slutter velfærdsstaten, og er den i krise?

Den litteratur, som er blevet omtalt her, fremstiller velfærdsstaten med hver sit udgangspunkt og for hver sin målgruppe. Hvor Greve har fokus på administrationen af velfærdsstaten (og rummer bl.a. et udmærket afsnit om evalueringer), er Jensens hovedprioritet at diskutere forskellige teorier om velfærdsstatens fremkomst og udformning. Heroverfor er Plovsings bog koncentreret om at bibringe empirisk viden om velfærdsydelse i Danmark og udlandet.

Det er som nævnt tidligere ikke min hensigt at give bøgerne karakter. Jeg kan dog sige, at alle bøgerne er læseværdige, og at overlappningen mellem dem er overraskende lille, så det kan anbefales at læse alle tre.

Bøgerne har dog nogle mangler, som jeg har fundet påfaldende eller i hvert fald beklagelige.

For det første savnes en forklaring på velfærdsstatens afgrænsning. Hvorfor påtager velfærdsstaten sig de opgaver, som er valgt, og ikke nogle helt andre? Ønsket om bedre levevilkår for de underprivilegerede kan ikke alene forklare den konkrete udformning, som velfærdsstaterne over hele verden har fået.

For det andet gives ingen forklaring på velfærdsstatens tilpasningsmuligheder og overlevelsessevne. Mange af velfærdsstatens udfordringer, som diskuteres i bøgerne, er af ældre dato og har udfordret velfærdsstaten i årtier. Hvordan har velfærdsstaten overlevet før i tiden? Svarene på dette spørgsmål er ikke bare interessant i sig selv, men kan højst sandsynligt være nyttigt i forbindelse med håndteringen af fremtidens udfordringer.

Referencer

- Den alternative velfærdskommission (2005), *Velfærdssamfundets fremtid*, Socialpolitisk Forlag.
- Mogensen, Gunnar Viby (2010), *Det danske velfærdssamfunds historie*, København: Gyldendal.
- Pierson, Paul (1994), *Dismantling the welfare state*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Rosen, Harvey S. og Ted Gayer (2010), *Public Finance* 9th edition, McGraw Hill.
- Sen, Amartya (1999), *Development as freedom*, Oxford: Oxford University Press.
- Velfærdskommissionen (2005), *Fremtidens velfærd – vores valg*, København: Finansministeriet.